

МЕТОДИКА Й ОРГАНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПРОКАТУ РЕЧЕЙ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ СПІЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ

METHODOLOGY AND ORGANISATION OF INTERNAL CONTROL OF RENTAL OF THINGS IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF THE SHARING ECONOMY

Стаття присвячена тематиці методики й організації внутрішнього контролю діяльності з прокату речей. Відповідно до Міжнародних стандартів аудиту досліджено сутність компонентів внутрішнього контролю діяльності з прокату речей, таких як середовище контролю, оцінювання ризиків, інформаційні системи та бізнес-процеси, заходи контролю, моніторинг заходів контролю. Виокремлено підсистеми та елементи системи внутрішнього контролю діяльності з прокату речей. Подано характеристику об'єктів внутрішнього контролю діяльності з прокату речей. Описано підходи до організаційної побудови системи внутрішнього контролю прокату речей та встановлення його суб'єктів, що ґрунтуються на міжнародній практиці. Наведено форми і методи, що можуть бути застосовними в процесі внутрішнього контролю діяльності з прокату речей.

Ключові слова: прокат, шеринг, внутрішній контроль, система контролю, методи контролю.

The article is devoted to the topic of methodology and organisation of internal control of the rental business in the context of development of the sharing economy. The transfer of property objects for temporary use to third parties, as provided for by the rental business, makes it expedient to strengthen control over the condition and efficiency of the use of assets. On the other hand, activities aimed at meeting the needs for use rather than ownership of things are more sensitive to changes in consumer preferences and require monitoring of relevant market risks. These and many other factors make it expedient to study the peculiarities of internal control over the rental of things. The paper is aimed at studying the peculiarities of the methodology and organisation of internal control of the rental business in the context of the development of the sharing economy. The article uses general and special methods of scientific research, in particular: the method of substantive analysis of legislative and regulatory sources; the method of deduction to substantiate the essence of the components of internal control of the hire of things in accordance with International Standards on Auditing, as well as the subjects, objects and methods of this control; a systematic approach to establishing the construction of an internal control system for the hire of things; the method of analogy in formulating proposals for the organisational construction of an internal control system. The main results of the study presented in the article cover the definition of the essence of the components of internal control of the hire of things in accordance with International Standards on Auditing, in particular: control environment; risk assessment processes of hire entities; information system, including related business processes relevant to financial reporting, and information reporting; control measures; monitoring of control measures. The research allocates subsystems and elements of the internal control system of the rental activities. The publication describes the objects of internal control of the rental activities. It describes approaches to the organisational structure of the system of internal control of the rental of things and the establishment of its subjects based on international practice. It provides forms and methods that can be used in the process of internal control of the rental of things. The practical value of the obtained results of the study lies in the possibility of applying reasonable proposals on the specifics of internal control of the rental activities by business entities.

Key words: rental, sharing, internal control, control system, control methods.

УДК 657:339.187.6

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.10-26>

Пилипенко Л.М.¹

д.е.н., професор,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Воськало В.І.²

к.е.н., доцент,
Національний університет
«Львівська політехніка»

Pylypenko Liubomyr

Lviv Polytechnic National University

Voskalo Volodymyr

Lviv Polytechnic National University

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Розвиток інформаційних технологій та їхня масова імплементація в бізнес-процеси функціонування суб'єктів господарювання обумовили трансформацію структури сучасної глобальної економіки. Одним із секторів економіки, що набув поширення останнім часом під впливом цифровізації, є економіка спільного споживання (користування) або як її ще називають – «шерингова економіка» (sharing economy).

Тенденції зі зростання попиту на послуги спільного споживання речей та поява цифрових інструментів адміністрування передачі майна в тимчасове користування створили передумови для розвитку ринку прокату майна. Основним

чинником ефективності функціонування суб'єктів прокату є речі (майно), які передають у тимчасове користування. З огляду на те, що предмети прокату певний час свого життєвого циклу перебувають у сторонніх щодо суб'єкта прокату осіб, а потенціал їхнього подальшої експлуатації залежить від поточного фізичного стану, зокрема й після повернення з прокату, актуальним є питанням побудови системи внутрішнього контролю за їхнім станом і використанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематику побудови системи внутрішнього контролю суб'єктів господарювання у своїх працях досліджували чимало науковців. Серед українських вчених вагомих внесок у розроблення цієї проблематики зробили Бачинський В.І.,

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4306-7531>

² ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2303-5866>

Воронко Р.М., Загородній А.Г., Каменська Т.Ю., Корінко М.Д., Костирко Р.О., Куцик П.О., Пантелеєв В.П., Редько О.Ю., Рудницький В.С., Шевчук В.О. та багато інших [1; 5; 6; 13; 14; 15; 17]. Особливості методики й організації внутрішнього контролю суб'єктів певних видів економічної діяльності чи окремих об'єктів контролю розкриті у працях [3; 9; 11; 12; 17]. Проблеми внутрішнього контролю діяльності з прокату розглянуті лише у працях Куцика П.О. та Куценко Н.В. [7; 8], де поряд з особливостями методики бухгалтерського обліку автори також досліджують окремі аспекти внутрішнього контролю предметів прокату. Однак чимало інших елементів методики й організації внутрішнього контролю прокату речей залишились поза увагою науковців, що визначає невирішену частину загальної проблематики управління майном підприємств, які надають послуги з прокату речей.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей методики й організації внутрішнього контролю прокату речей у контексті розвитку економіки спільного споживання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Фінансово-економічному словнику Загородній А.Г. та Вознюк Г.Л. визначають внутрішній контроль як «систему заходів, які проводить керівництво підприємства з метою забезпечити найефективніше виконання всіма працівниками обов'язків у процесі здійснення господарських операцій» [4, с. 106]. Міжнародні стандарти аудиту, розроблені та видані Міжнародною федерацією бухгалтерів, зокрема МСА 315 «Ідентифікація та оцінювання ризиків суттєвого викривлення через розуміння суб'єкта господарювання і його середовища» подають таку дефініцію внутрішнього контролю: «процес, розроблений, запроваджений і підтримуваний тими, кого наділено найвищими повноваженнями, управлінським персоналом, а також іншими працівниками для забезпечення достатньої впевненості щодо досягнення цілей суб'єкта господарювання стосовно достовірності фінансового звітування, ефективності та результативності діяльності, а також дотримання застосованих законів і нормативних актів» [10]. Аналіз тлумачень внутрішнього контролю різними імперативними документами, проведений у праці [6, с. 60–62], засвідчує, що трактування цього поняття залежить від мети та сфери регулювання конкретного імперативного документа.

МСА 315 встановлює розподіл внутрішнього контролю суб'єкта господарювання на п'ять компонентів: 1) середовище контролю; 2) процес оцінювання ризиків суб'єкта господарювання; 3) інформаційну систему, включаючи пов'язані бізнес-процеси, доречні для фінансової звітності, та повідомлення інформації; 4) заходи контролю;

5) моніторинг заходів контролю [10]. Застосовуючи загальнонауковий метод дедукції таку структуру внутрішнього контролю можна застосувати й до формування його методики та організації здійснення щодо діяльності з прокату речей (табл. 1).

Шевчук В.О. для репрезентації розуміння господарського контролю застосовує системний підхід, виділяючи в системі контролю контрольовану підсистему (тобто, об'єкта контролю) та контролюючу підсистему, котра охоплює суб'єктів контролю та контрольні дії [16, с. 48]. Об'єктами внутрішнього контролю (елементами контрольованої підсистеми) діяльності з прокату речей є:

- середовище контролю суб'єкта господарювання, який провадить діяльність з прокату речей, зокрема система управління й організаційна структура, їх відповідність особливостям і потребам діяльності з прокату речей;

- операційна та фінансово-економічна ефективність діяльності підрозділів суб'єкта господарювання, які безпосередньо виконують господарські операції, пов'язані з прокатом речей;

- система бухгалтерського обліку та звітності суб'єкта господарювання, зокрема щодо репрезентації в ній майна, капіталу і господарських операцій діяльності з прокату речей;

- ризики діяльності з прокату речей;

- відповідність діяльності суб'єкта господарювання загалом та господарських операцій зокрема вимогам законодавства, інших імперативних документів, які регламентують його функціонування, а також внутрішніх нормативних документів;

- функціонування інформаційних систем суб'єкта господарювання, зокрема маркетингово-збутових онлайн-платформ (за наявності) та бухгалтерського програмного забезпечення тощо.

Система внутрішнього контролю будь-якого суб'єкта господарювання є частиною його загальної системи управління та системи ризик-менеджменту. Міжнародна практика та вимоги імперативних документів (закон Сарбейнса-Окслі у США, комбінований кодекс корпоративного управління Ради з фінансової звітності у Великобританії, 8-ма Директива закону про компанії ЄС) передбачають багаторівневу організаційну структуру системи внутрішнього контролю – від контрольованого підрозділу на найвищому рівні управління (зокрема, аудиторського комітету в складі ради директорів, та підпорядкованої цьому комітетові служби внутрішнього аудиту) до операційного підрозділу внутрішнього контролю (як правило, у підпорядкуванні виконавчого органу управління) [6; 11].

Ці підходи до організації системи внутрішнього контролю насамперед стосуються суб'єктів, які становлять публічний інтерес. Для невеликих підприємств, що провадять діяльність з прокату речей, така побудова системи контролю може бути заскладною та фінансово обтяжливою. В системі

Компоненти внутрішнього контролю діяльності з прокату речей відповідно до МСА 315

Назва компонента внутрішнього контролю відповідно до МСА 315	Сутність компонента внутрішнього контролю діяльності з прокату речей
Середовище контролю	<p>Охоплює такі елементи, як:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ставлення найвищого управлінського персоналу до функціонування внутрішнього контролю загалом та щодо діяльності з прокату зокрема, а також політика підприємства у сфері контролю, формалізована в конкретних документах; – наявність і ефективність комунікацій щодо виявлення фактів недоброчесності, неетичної поведінки чи шахрайства в операціях з прокату речей та запобігання їхнім проявам; – політика з підбору персоналу, який працює в операційній діяльності з прокату речей, забезпечення його компетентності та підвищення кваліфікації, система кар'єрного зростання; – характеристики управлінського персоналу, такі як стиль управління, розуміння суті бізнесу, ставлення до системи облікового забезпечення діяльності тощо; – відповідність організаційної структури суб'єкта господарювання особливостям діяльності з прокату речей, раціональність делегування повноважень, співвідношення обсягу повноважень і відповідальності щодо прийняття рішень в діяльності з прокату речей, ефективність діючої бізнес-моделі тощо.
Процес оцінювання ризиків суб'єкта господарювання	<p>Внутрішній контроль суб'єктів господарювання з прокату речей повинен охоплювати систематичне оцінювання ризиків цього бізнесу, що серед іншого передбачає:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дослідження перспектив розвитку кон'юнктури ринку; – встановлення чутливості предметів прокату до фізичного та морального зношення; оцінювання імовірності неповернення речей, переданих у прокат, та частоти їхнього пошкодження в прокаті; – вплив величини витрат з ремонту предметів прокату на фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання тощо.
Інформаційна система, включаючи пов'язані бізнес-процеси, доречні для фінансової звітності, та повідомлення інформації	<p>Охоплення інформаційною системою суб'єкта господарювання бізнес-процесів діяльності з прокату речей, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> – санкціонування операцій з надання речей на прокат; – документування та оперативний облік руху предметів прокату з урахуванням їхнього стану при переданні в користування та поверненні назад на підприємство; – виявлення фактів неповернення речей з прокату чи протермінування їхнього використання клієнтами; – оприбуткування оплат за послуги з прокату речей; – відображення операцій з прокату в підсистемі бухгалтерського обліку і звітності – суб'єкта господарювання, коректність облікової політики та бухгалтерських процедур; – налагоджених комунікацій між різними службами щодо обміну необхідною інформацією за результатами виконання бізнес-процесів з прокату речей чи безпосередньо під час їхнього здійснення тощо.
Заходи контролю	<p>Цей компонент внутрішнього контролю передбачає конкретні політики і процедури, які забезпечують реалізацію контрольної функції менеджменту щодо діяльності з прокату речей. Заходи контролю прокату речей можуть охоплювати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – процедури санкціонування менеджерами господарських операцій діяльності з прокату речей відповідно до обсягів їхніх повноважень та відповідальності; – систематичний аналіз операційних і фінансових показників діяльності з прокату речей; – безпосереднє виконання суб'єктами контролю заходів з використанням методів і форм контролю; – перевірка коректності функціонування та безпеки інформаційних систем (як маркетингово-збутових, зокрема шерингових онлайн-платформ, так і бухгалтерських) тощо.
Моніторинг заходів контролю	<p>Нагляд управлінського персоналу суб'єкта діяльності з прокату речей за ефективністю функціонування внутрішнього контролю. За наявності у суб'єкта діяльності з прокату речей багаторівневої системи організації контролю може передбачати оцінювання вищими за ієрархією підрозділами контролю діяльності контрольних підрозділів нижчого рівня, наприклад підрозділом з внутрішнього аудиту, що підпорядкований найвищому управлінському персоналу, діяльності операційного підрозділу, який виконує певні функції внутрішнього контролю.</p>

Джерело: адаптовано авторами згідно з [10]

менеджменту невеликих підприємств функції внутрішнього контролю можуть бути покладені безпосередньо на менеджерів підрозділів, які безпосередньо займаються операційною діяльністю з

прокату, та бухгалтерських працівників, а також інтегровані в управлінські інформаційні системи як регламентні процедури, що унеможливають виконання і облік господарських операцій без

належних на те повноважень чи порушуючи стандарти і нормативи реалізації типових бізнес-процесів. Водночас стрімке зростання обсягів шерингової економіки та масштабування діяльності відповідних стартапів, залучення ними венчурного та іншого фінансування на ринках капіталів потребують прозорі системи управління, зокрема й щодо організації багаторівневої системи внутрішнього контролю.

Контрольні дії як елемент контролюючої підсистеми системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, що провадить діяльність з прокату речей, передбачають безпосереднє застосування методів і форм контролю. Внутрішній контроль діяльності з прокату речей доцільно здійснювати з використанням таких форм контролю, як перевірка, аудит, нагляд, моніторинг тощо. Вибір методів, що їх доцільно застосовувати для внутрішнього контролю діяльності з прокату речей, залежить від суб'єктів та об'єктів контролю. Зокрема:

- дослідження середовища контролю варто проводити шляхом перевірки на відповідність;
- контроль операційної та фінансово-економічної ефективності можна здійснити з використанням аналітичних процедур, інвентаризації;
- коректність репрезентації діяльності з прокату речей в системі бухгалтерського обліку та звітності встановлюють за допомогою перевірок бухгалтерських документів і звітності, інвентаризації тощо;
- адекватність функціонування управлінських інформаційних систем контролюють методом тестування;
- контроль ризиків діяльності з прокату речей можна виконати за допомогою моніторингу ключових показників операційної та економічної ефективності;
- нагляд за діяльністю підрозділів, які провадять діяльність з прокату речей, можна здійснити як методом спостереження, так і через моніторинг ключових показників ефективності, дослідження зворотного зв'язку від клієнтів тощо.

Загалом, будь-який метод контролю спрямований на встановлення відповідності фактичних результатів діяльності нормативним критеріям, стандартам чи іншим приписам законодавства і рішенням керівництва підприємства.

Висновки. Система внутрішнього контролю є важливим інструментом реалізації контрольної функції менеджменту суб'єктів господарювання, які провадять діяльність з прокату речей. Встановлено, що незважаючи на особливості цієї діяльності, для обґрунтування методики й організації її внутрішнього контролю можна застосувати як положення імперативних документів, зокрема Міжнародних стандартів аудиту, профільних законодавчих документів ЄС, США та

Великобританії, так і теоретичні напрацювання з предметної сфери знань внутрішнього контролю й аудиту. Застосування до них методів дедукції й аналогії дало змогу встановити сутність окремих компонентів внутрішнього контролю діяльності з прокату речей, розкрити його об'єкти та визначити суб'єктів. Перспективами подальших досліджень з цієї проблематики є побудова індикаторів операційної та фінансово-економічної ефективності означеної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Воронко Р.М. Контроль у системі споживчої кооперації України: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / Р. М. Воронко. – Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. – 448 с.
2. Дослідження практики внутрішнього аудиту і внутрішнього контролю в Україні: опитування українських компаній і банків про стан внутрішнього аудиту та внутрішнього контролю / Звіт Міжнародної фінансової корпорації [Загородній А.Г. Ризики аудиторської діяльності: методика виявлення й оцінювання : монографія / А.Г. Загородній, Л.М. Пилипенко. – Львів: ЗУКЦ, 2010. – 210 с.
3. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. 4-те вид., доопрац. та доповн.: у 3 т. Том 2 (К-П). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 608 с.
4. Каменська Т.О. Внутрішній контроль і аудит в управлінні: практ посіб. / Т. О. Камінська, О.Ю. Редько; Наук. шк.. аудиту, Нац. Центр Обліку і Аудиту. – К.: ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2015. – 375 с.
5. Костирко Р.О. Контроль і аналіз в системі управління економічним потенціалом господарюючого суб'єкта: методологія та організація: монографія / Р.О. Костирко. – Луганськ : СЛУ, 2010. – 727 с.
6. Куцук, П.О., Н.В. Куценко. Зарубіжний досвід обліку та внутрішньогосподарського контролю предметів прокату // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2012. – № 9 (2). – С. 207-216.
7. Куцук П., Куценко Н. Сучасний стан обліку та внутрішнього контролю предметів прокату // Науково-практичний журнал «Бухгалтерський облік і аудит». – 2013. – № 3. – С. 43–48.
8. Медвідь Л.Г. Організаційно-методичні аспекти внутрішнього контролю діяльності торговельних підприємств у конкурентному середовищі / Л.Г. Медвідь, Д.О. Хариневич-Яворська // Ефективна економіка. – 2014. – № 11.
9. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2018 р. Частина 1. IFAC (МФБ). – 1492 с.
10. Мохняк В.С. Організація і методика обліку та контролю у кредитних спілках: дис... кандидата екон. наук: 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / В.С. Мохняк; Львівський торговельно-економічний університет. – Львів, 2019. – 235 с.
11. Озеран В. О. Контроль у системі управління діяльністю підприємств / В. О. Озеран, М. Ю. Чік //

Вісник Національного ун-ту "Львівська політехніка". – 2012. – № 722. – С. 172–176.

12. Пантелеєв В.П. Внутрішній аудит: навч. посіб. / В.П. Пантелеєв, М.Д. Корінько. За ред. проф. В.О. Шевчука. – К.: ДАСОА Держкомстату України, 2006. – 247 с.

13. Пантелеєв В.П. Концепція внутрішньогосподарського контролю діяльності підприємств: методологія, організація, розвиток: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит / В.П. Пантелеєв; Державна академія статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2009. – 40 с.

14. Редченко К.І. Місце і роль контролю в управлінні розвитком підприємства / К.І. Редченко, Р.М. Воронко. // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – № 2 (26). – С. 280–295.

15. Шевчук В.О. Контроль господарських систем в суспільстві з перехідною економікою (проблеми теорії, організації, методології): монографія / В.О. Шевчук. – К.: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 1998. – 371 с.

16. Pylypenko L., Grytsay, O., Voskalo, N., Demska, Y. Control of capital reserves of the enterprise: organization and methodological toolkit // Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice, 2023, 1(48), pp. 151–164.

REFERENCES:

1. Voronko R.M. (2016). Kontrol' u systemi spozhyvchoyi kooperatsiyi Ukrayiny: suchasnyy stan ta perspektyvy rozvytku: monohrafiya [Control in the system of consumer cooperation of Ukraine: modern state and development prospects: monograph]. L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu, 448 p.

2. Doslidzhennya praktyky vnutrishn'oho audytu i vnutrishn'oho kontrolyu v Ukrayini: opytuvannya ukrayins'kykh kompaniy i bankiv pro stan vnutrishn'oho audytu ta vnutrishn'oho kontrolyu [Study of the practice of internal audit and internal control in Ukraine: survey of Ukrainian companies and banks on the state of internal audit and internal control]. Zvit Mizhnarodnoyi finansovoyi korporatsiyi. URL: <http://www.ey.com/UA/uk/Home>.

3. Zahorodniy A.H. (2021). Finansovo-ekonomichnyy slovnyk [Financial and economic dictionary]. 4-te vyd., dooprats. ta dopovn.: u 3 t. Tom 2 (K-P). L'viv: Vydavnytstvo L'vivs'koyi politekhniki, 608 p.

4. Kamens'ka T.O. (2015). Vnutrishniy kontrol' i audyt v upravlinni: prakt posib. [Internal control and audit in management: practical manual]. Nats. Tsentri Obliku i Audytu. K.: DP "Inform.-analit. ahent-stvo", 375 p.

5. Kostyrko R.O. (2010). Kontrol' i analiz v systemi upravlinnya ekonomichnym potentsialom hospodaryuyuchoho sub'yekta: metodolohiya ta orhanizatsiya: monohrafiya [Control and analysis in the management system of the economic potential of the economic entity: methodology and organization: monograph]. Luhans'k : SNU, 727 p.

6. Kutsyk, P.O., N.V. Kutsenko. (2012). Zarubizhnyy dosvid obliku ta vnutrishn'ohospodars'koho kontrolyu

predmetiv prokatu [Foreign experience of accounting and intra-household control of rental items]. *Ekonomichni nauky. Ser.: Oblik i finansy*. Vol. 9 (2), pp. 207–216.

7. Kutsyk P., Kutsenko N. (2013). Suchasnyy stan obliku ta vnutrishn'oho kontrolyu predmetiv prokatu [Modern state of accounting and internal control of rental items]. *Naukovo-praktychnyy zhurnal «Bukhhalters'ky oblik i audyt»*. Vol. 3, pp. 43–48.

8. Medvid' L.H. (2014). Orhanizatsiyno-metodychni aspekty vnutrishn'oho kontrolyu diyal'nosti torhovel'nykh pidpryyemstv u konkurentnomu seredovyshchi [Organizational and methodological aspects of internal control of trade enterprises in a competitive environment]. *Efektivna ekonomika*. Vol. 11.

9. Mizhnarodni standarty kontrolyu yakosti, audytu, ohlyadu, inshoho nadannya vpevnenosti ta suputnykh posluh: Vydannya 2018 r [International Standards for Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services: 2018]. Chastyna 1. IFAC (MFB). 1492 p.

10. Mokhnyak V.S. (2019). Orhanizatsiya i metody obliku ta kontrolyu u kredytnykh spil'kakh: dys... kandydata ekon. nauk: 08.00.09 – bukhalters'ky oblik, analiz ta audyt [Organization and methods of accounting and control in credit unions: thesis of the Candidate of Economics. Sciences: 08.00.09 – accounting, analysis and audit]. L'vivs'ky torhovel'no-ekonomichnyy universytet. L'viv, 235 p.

11. Ozeran V.O. (2012). Kontrol' u systemi upravlinnya diyal'nisty pidpryyemstv [Control in the system of management of enterprise activity]. *Visnyk Natsional'noho un-tu "L'vivs'ka politekhnika"*. Vol. 722, pp. 172–176.

12. Pantelyeyev V.P. (2006). Vnutrishniy audyt: navch. posib. [Internal audit: training. manual]. K.: DASOA Derzhkomstatu Ukrayiny, 247 p.

13. Panteleyev V.P. (2009). Kontseptsiya vnutrishn'ohospodars'koho kontrolyu diyal'nosti pidpryyemstv: metodolohiya, orhanizatsiya, rozvytok: avtoref. dys... d-ra ekon. nauk: 08.00.09 – bukhalters'ky oblik, analiz ta audyt [The concept of intra-economic control of enterprise activity: methodology, organization, development: autoref. Dis... Dr. Econ. Science: 08.00.09 – accounting, analysis and audit]. Derzhavna akademiya statystyky, obliku ta audytu Derzhkomstatu Ukrayiny. K., 40 p.

14. Redchenko K.I. (2012). Mistse i rol' kontrolyu v upravlinni rozvytkom pidpryyemstva [The place and role of control in managing the development of the enterprise]. *Problemy teorii ta metodolohiyi bukhalters'koho obliku, kontrolyu i analizu*. Vol. 2 (26), pp. 280–295.

15. Shevchuk V.O. (1998). Kontrol' hospodars'kykh system v suspil'stvi z perekhidnoyu ekonomikoyu (problemy teorii, orhanizatsiyi, metodolohiyi): monohrafiya [Control of economic systems in a society with a transition economy (problems of theory, organization, methodology): monograph]. K.: Kyiv. derzh. torh.-ekon. un-t, 371 p.

16. Pylypenko L., Grytsay, O., Voskalo, N., Demska, Y. (2023). Control of capital reserves of the enterprise: organization and methodological toolkit. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. Vol. 1(48), pp. 151–164.